

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Devarim

Shelomoh ben Yitṣḥaq

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9976

עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים
 יבגר עד אשר אעבר את הירדן אל הירדן
 אשר יהנה אלהינו נתן לנו : ל ולא אכה
 סיוח מלך חשבון העברנו בו כי הקשה
 תורה אלהיך את רוחו ואמץ את לבו
 עשתי למען תתן בידך ביום הזה ° ס לא ויאמר
 יהנה אלי דאה החלתי תת לפניה את סיוחן
 ואת ארצו תתל רש לרשת את ארצו :
 לב ויצא סיוח לקראתנו הוא וכל עמו
 למלחמה יהצה : לג ויתגהו יהנה אלהינו
 לפניהנו ונך אתו ואת בניו ואת כל עמו :
 לד ונלכד את כל עריו בעת ההוא ונחרם
 את כל עיר מתם והנשים והטף לא
 השארנו שקיד : לה דק הבהמה בנונו
 לנו ושלל העדים אשר לבדנו : לו
 ומרע ראש על שפת נחל ארנן והעיר
 אשר בנחל ועד הנלעד לא היתה קריה
 אשר שגבה ממנו את הכל נתן והורה
 אלהינו לפניהנו : לו דק אל ארץ בני
 עמון לא קרבת כל יד נחל יבק וערי ההר
 ת וכל אשר צנה יהנה אלהינו : א ונפן
 ופער דהך הבשן ויצא עוג מלך הבשן
 לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה אדרעי :
 ב ויאמר יהנה אלי אל תירא אתו כי
 בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו
 ועשית לו כאשר עשית לסיוח מלך האמורי
 אשר יושב בחשבון : ג ויתן יהנה אלהינו
 בידנו נם את עוג מלך הבשן ואת כל

עמו

בני עשו דיתבין בשעיר ומואבאי דיתבין
 בלחית עד דאעבר ית ירדנא לארעא די
 אלהנא יהיב לנו : ל ולא אבא סיוחן
 מלכא דחשבון למשבקנא למעבר בחחומיה
 ארי אקשי יי אלהך ית דוחיה ותקיף ית
 לביה בדיק לממסריה בידך ביום הרין :
 לא ויאמר יי לי חזי דשריתי לממסר קדמך
 ית סיוחן וית ארעיה שרי לתרכותיה
 למירת ית ארעיה : לב ונפק סיוחן
 לקדמותנא הוא וכל עמיה לאנחא קרבא
 ליהן : לג ומסריה יי אלהנא קדמנא
 ומחינא יתיה וית בנוהי וית כל עמיה :
 לד וכבשנא ית כל קרוהי בעדנא ההיא
 ונמנא ית כל קרוי גבריא ונשיא וטפלא
 לא אשאדנא משויב : לה לחוד בעירא
 בונא לנו וערי קרויא דבבשנא : לו מערוער
 דער ביה נחלא דארנן וקרמא דבנחלא
 ועד נלעד לא הות קרמא דתקיפת מננא
 ית כולא מסר יי אלהנא קדמנא : לו לחוד
 לארע בני עמון לא קריבתא כל ביה נחל
 יובקא וקרני טורא וכל דפקד יי אלהנא :
 א ואתפנינא וסליקנא אודה מתן ונפק
 עוג מלכא דמתן לקדמותנא הוא וכל
 עמיה לאנחא קרבא לארעי : ב ויאמר יי
 לי לא תדחל מניה ארי בידך מסרית יתיה
 וית כל עמיה וית ארעיה ותעביד ליה
 במא דעבדת לסיוח מלכא דאימוראדה
 דיתיב בחשבון : ג ומסר יי אלהנא בידנא

אף

עמו ונכחו גדגתי השאירלו שריד :
ד ונלכד אתהב יערו בערת ההוא לא
היתה

אף יתיעז מלכא דמתקן ויתבל עמיה
ומתנהי גדדלא אשתארלה משויב :
ובבשנא

יונתן בן עוזאל

ירושלמי

בנללא ומואבאי דיהבו בלתייה עד זמן דאיעבר ית ירדנא לצרעא וי אלהנא יחוב לנא : ל ולא צבא
סיחון מלכא רחשבו לאצברותמנא בגו מחומיה צרם אקשי : אלהד ית יצרא דרוחיה ואיפקח ית דייבניה סו בגלל
למקסניה בידך כיקא הדיו : לא וצמר : י חמו באורכית שמושא וסתרא דשריית לממסר בידך ית סיחון וית
צרעיה וגו : לב וגפק סיחון וגו : לג דמסר יתיה וגו : לד יכבשנא ית כל קרווי בעידנא חרויה
וימרגא ית כל קרוויא גרברא ונשוא ונפליא לא אשצרגא משויב : לה לחור וגו : לו מצרוער דעל גיף
נתלא דצרעיה ונרפא דמחבניא בקציעות נתלא עד גלעד לא חנה נרפא דתקפת מננא ית בלהון מסר : י אלהנא
קמנא : לו לחור וגו כל אתר גחלי יקנא וקרני שוקרא ככל וגו : א ואתפנינא וגו לאדרעיה :

ב וצמר : לי לא תרחל מניה צרם בידך מסרית
יתיה וית כל עמיה וית צרעיה ותעבד ליה היקמא
דעברת למיחון מלכא וצמר גלה דיתוב בחשבון :
ג ומסר : אלהנא בידנא אויף ית עוג מלכא
דמחנן וית כל עמיה ומחניחיה עד דלא אשפיר
לית משויב : ד וקבשנא ית כל קרווייה בעידנא

ירושלמי

כיון דתמא משה ית בשיעא וע וקמת מן קדמיו וצמר
תלא דין רחא דחורו מספר לאבדתו אבדהו ושרה וצמר
להון אהיו במניו לאילנו שחיליו על מכרעיו רמיון גרם
פידיו לית חינו עברו בגונו בן אקמיו לית הקדשא ברוך
הוא יחי שקמיה משבח אחייה יתיה שגין פניאין סו בגלל
למחויא

והוא

רשי

ומים : עד אשר אעבור אתהירדן . מוסכ על אעברה בדרך : (לא) החילותי הרת לפניך . כפי שר של אמוריים של מעלה
תחת רגליו של משה והדריכו עלנוחרו : (לב) ויצא סיחון . לא שלח כסבל עוג לצבור לוללמנך שלא היו יוריקים זה לזה :
(לג) ואת בניו . כנו כתיב שהיה לזמן גבור כמותו : (לד) יתם . אשם . ככית סיחון לאחר בזונו לזולתו כיו
שהיה חכימה עליהם ובחיים חילוכם כאלו לכות עוג ככר היו שבעים ומלחים ויהיה כוונה בעיניהם ומקריעין ומסליפין בהמה ובגדים
ובלא כולו כי אספק וזה לכך כאשר בזונו לזולתו כיון כן כדרס כספרי בפרשת (במדרב רבה) ויש ישראל כשיטים : (לו) כל יד
במליבוך . כל חיל כחל יבוך : ובל אשר צוח ה' אלהינו . שלא לכנסו הנחמו : (א) וגפונעל . כל מד נפון הוא עליה
(ב) אל תירא אותם . וכסיחון לא הוצרך לומר אל תירא אותם ולא עתיירא היה משה שלא תעמוד לו זכות שמש לאברהם שלאמר
(בראשית טו) ויבא הפליט וזהו עוג : (ד) חבל ארגב . מתהגמין בית פלך תרכובת ורחימי תרגום ורמלמי כמגילת אסתר קורא
פלטון תרכובין למדתי חבל ארגב בהרכיח היכל תלך כלומר שהמלכות
נקראת

רשב"ם

קרעו אתכם כלכם וכמים וכן היושבים בשעיר כמו שפרשת למעלה חבל בני עשו הקרואים אדום יאלו לקראתכם בחרב ויש ישראל חפלין
ויסובו את הר שעיר ומיט רבים : (ד) ארגב . פתרונו לפי ענינו :

מבלל יופי

שלא כתיב לעבור כנכנס עד אשר אעבור את הירדן לא אכה
סיחון עלך משכון העבריננו ויהיה וי' ולא אכה ללא ענין כמו
ואיה וענה :
(לו) (והעיר אשר בנחל) . תעמק שנגרים בו המים
יקרא נחל ואף על פי שאין בו מים יקרא גם כן נחל כי חמקום
הוא הנקרא נחל וכן בדברי רבותינו ל הינעבת בנחל
(אשר שוקבה) . ענינו הרוממות :
ג (ד) (בר) . חבל ארגב . יקרא המחון כן
לפי

ית שכיני שזכרו להם מאלל וכן הוואכיס היושבים בעירוניה
שכתוב על אשר לא קמו חגס כלכם וכמים פירושו שהם
לא קדמו את ישראל בדרך כלכם ובמים דרך אהבה ורעות
ויק ישראל קמוהם . ודעת הרב"ע שפירושו על עעם בדרך
בדרך לך כאשר עמול בני עשו שזכור שיער בדרך בדרך וכן כתיב
יאתם עונכום כנכנס חמיב בני עשו וטוסיס כשער רק עלך אדום
לא צוכס שיעברו דרך מדי . ונכיתס היקדוס מקוס חקן כקין .
ורלל"ג כתב כי הם כדרישנה נפיו שגמנו שגשולי בני עשו והואכסי

היתה קרית אשר לא יקחנו מאתם ששים
 עיר כל-חבל ארוב ממלכת עוג בבשן :
 ה כל-אלה ערים בצורת חומה גבוהה
 דלתים ובריח לבד מערי הפדון הרבה
 מאד : ו ופחדם אותם באשר עשינו
 לסיחון מלך השבון החרם כל-עיר מתם
 הנשים והטף : ז וכל-הבהמה ושלל
 הערים בנונו לנו : ח ונפח בערת ההוא
 את-הארץ מיד שני מלכי האמורי אשר
 בעבר הירדן מפנה ארזן עד-הר הרמון :
 ט צידנים יקראו לחרמון שרון והאמורי
 יקראו-לו שניר : י כל ערי המישור וכל-
 הגלעד וכל-הבשן עד-סלכה ואדרעי ערי
 ממלכת עוג בבשן : יא כי בקיע עוג מלך
 הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו
 ערש ברזל הלה הוא ברבת בני עמון תשע
 אמות ארבע וארבע אמות רחבה באמת-
 איש : יב ואת-הארץ הנאת ירשנו
 בעת ההוא מערער אשר-על-נחל ארזן
 נחצי הר-הגלעד ועריו נתתי לראובני
 ולנדי : יג ויתר הגלעד וכל-הבשן
 ממלכת עוג נתתי לחצי שבט המנשה
 כל

ד וכבשנא ית-כל-קרואי בעדנא ההיא
 לא הות קרתא דלא-נסיבנא מפהון שתין
 קרוין כל-בירת-פלך טרכנא מלכותא דעוג
 במתנן : ה כל-אלין קרוניא בריבן מקפון
 שור-רם דלהן-דשין ועברין בר מקירו
 פצחיא דסניאן לחדא : ו ונמרנא יתהון
 כפא דעבדנא לסיחון מלכא דהשבון
 נמרנא כל-קרונא גבריא נשיא וטפלא :
 ז וכל-בעירא וערי קרוניא בונא לנא :
 ח ונסיבנא בעדנא ההיא ית-ארעא מיד
 חרין מלכי אימוראד דבעברא דירדנא
 מפחלא דארנון עד-טורא דחרמון :
 ט צדונאי קרן לחרמון סרוין ואימוראי
 קנו-ליה טור-תלנא : י כל קרוי משרא
 וכל-גלעד וכל-מתנן עד-סלכה ואדרעי
 קרוי מלכותיה דעוג במתנן : יא ארי
 לחוד-עוג מלכא דמתנן אשתאר משאר
 גבריא הא ערסיה ערסא דברזלא הלא
 היא ברבת בני עמון תשע אמין אורכה
 וארבע אמין פותיה באמת מלך : יב ויתר
 ארעא הדא יריתנא בעדנא ההיא מערער
 דעל-נחלא דארנון ופלגות טורא-דגלעד
 וקרואי יתבית לשבטא דראובן ולשבטא
 דנד : יג ושאר גלעד וכל-מתנן מלכותא דעוג יתבית לפלגות שבטא דמנשה כל

בית

רשי

נקראת על שם וקראת הארץ דמלכיה אלל היכל מלך הרגופתה כן רמזיהו כן מנחם למדתי סכן נקראת סס הסמכיא : (ה) טערי
 הפרוי . פרוות ופסחיות כלל חומה וכן (זכריה ב) פרוות תסבירושכיס : (ו) החרם . לשין הות הלוקובלות (ח) :
 (ח) מיד . מרמזת : (ט) צידנים יקראו להרמון וכו' . וכמוקוס אחר כולל חומר (דבריהם) ועוד כד טיאל כולל חרמון
 כרילו חרסיה סנות למהרובי מליכתם להגיד סכח שרשל סהיו חרסיה מלכות ויתפארות ככך זולומרת על שתי קרית זולומרת
 כל

היה לא הנה קרמא דלא נסיבא מנהון
 שמו קרנון כל תהום פלך טרכונא מלכיהא דעוג
 דמתנן : ה כל אילין קרנון מקרא מקפו שריון קמו
 אחרון ברתעין ונגרין בר מקרו פצמא סגי לתרא :
 ו וקמרא נה קרנוהון היקמא וגו היקרין וקמרא נה
 כל וגו : ז וכל בערין ועדי קרנא בנא לנא :
 ח וקמרא בערנא תהיא נה ארעא מן רשות קרנו וגו
 עד טורא דקרמון : ט צידנא תוון קכו לתרמון טורא
 דמסרי פירו וקמרא קכו ליה טור פלגא דלא פסיק מגיה פלגא לא בקמרא ולא בסיתווא : י כל קרנו וגו
 עד פלונקא וקמרא קרו ממלכיהא דעוג במרען :
 יא ארום לחוד עוג מלכא דמתנן אשמיר סמוכר
 גיקרא דאשמיר בטרכנא הא שוניה שוניה דפרולא הא

למחזיא יתיה לרבוה דהוא קסר יתיה פיר בנוי ואמר
 מימרא בני ליה משה לא תתל מיניה ארי פיך מסרית
 יתיה נת כל עמיה נת ארעיה ומעביד ליה היך מה דעבנת
 לסיחון מלכהון דאמראי בתיה שרי בחשבון :
 כל אילין קרנו פלילו מקפו שריון קמו פרעין ונגרין :
 צידנא קכו לתרמון ארעא מסרי פירוהי וקמרא קכו
 ארעא מרבי פירי אילנא :

ירושלמי

הלל היא יהובא באפרביון דבני עמא :

היא יהובא בבית ארבעין ברבת בני עמון משע אמין ארובה וארבע אמין פרתיה באמתא דגרמיה : יב ונת ארעא
 תרא ויתנא בעינא תהיא מערוער ועד ביה בחלא ופלגות טורא דגלעד וקרני יהבית לשכט ראיכו ולשכט גר :
 יג וישאר גלעד וגו יהבית לתאי שכט מגשה כל תהום בית פלך שרונא וכל מתנו תהוא מתקרי ארע וקמרא :

ויאיר

רשי

על שמייקרא : שגיר . הוא שלג כלסון אשכנו וכלסון כעין : (יא) בותר הרפאים . סהרנו אמרפל ומכיריו בעשרות קרנים
 והוא פלט מן התלחמה שנאמר (בראשית יז) ויבא הפליט והוא עוג : באמת איש . באמת עוג : (יב) ואת הארץ הזאת .
 האמורה למעלה מנחל א' כון ועד הר חרמון : ירשנו בעת ההיא מערוער אשר על נחל ארנון . אינו ממוכר לראשו של מקרא
 אלא לסופו על גתיה לראשונה ולגויה אכל לעיני ירושה עד הר חרמון היה : (יג) והוא יקרא ארץ רפאים . היא אותה שנתתי
 לאברהם

באר רחובות דקדוקי רשי

(ח) כתבו המודקקים לשון זווילסון מקור שיהם יכולו על משקל ונורה אחת והולך להסין ענין סיבור הנקרא וכלן דכתיב בישא
 מלת ונתרם לשון עברא כעל כוונת מלת החרם דכתיב בתורה לאו זנוי היא כוונת לזות על מעשה העבר לכן
 קאמר רש"י לשון הנה ורצה לומר מלת החרם לשון מקור (כ"א פד וויסן) ונקרא המקור אלרש"י לשון הנה כעבור
 שאין המקור כולל זמן מיוחד אם כן ככל עת זמנו הוא והיינו לשון הנה כאשר כתבתי לעיל כפ' פנחס כחם הגאון
 בעל תוספת יוס עוב כד"ה נרו ונכיא רש"י ראויתיו מן הלודך פלוח כי כולם כמה לשון מקור מלשון הקל הידוע ומורסם :
 משום

רשבים

(יא) כי רק עוג מלך הכסן וגו' . לכן אמר לו הקב"ה אל תירא אותו . הנה ערשו ערש . עריסה של
 קטן כשהיא תיטוק כיר"ל כל"א ערש כרול לפי ששמה קטן היא מוקמא ובהשתטמו היה מסכר ערס של עץ לכן עשאוהו של
 כרול כי לאדם גדול יש בו דעת לא היה צריך כך : הלה היא ברבת בני עמון עדיין מונחת סס כמקום שנתגדל בקטנותו לתמכה שהיה גדול
 בקטנותו כל כך אבל חיות אדם גדול אין רגילין להגניע במקום אחר כי בהרבה מקומות יש לו חיות : באמת איש שהגדיל כל צרכו :
 (יג) והוא יקרא ארץ רפאים שנוכר פכרית בין הכתרים כמו שפירש למעלה ואני שמעתי לכן אומר הלה היא ברבת בני עמון מפני
 ששמי

מכלל יופי

לפי שהנחלה חחרק בחבל כמו שאמר משה ב'
 משריד חבל כנורל :
 (ה) (ערים בצורת) . יש אומרים כי ארנוב סס אדם
 עניו חזק ויחכן לומר שעניו בחלק נחלתו זה המכל . יש
 קרוב לענין לא יבצר מהם אומרים כי האלף מסף והוא
 (*) (*) (*)

מוגרת ורגסיס ידוכו כדרך כי הדבר הגדול והחזק נמנע
 רמקה . ואנקלים מרגס כל רמקה להשיג ארליו :
 בית פלך תרכנא : (וכריח) . ר"ל כריח נחושות
 וכן מפורש במלכים סי' ד' :
 (יא) (גלה) היא ברבת בני עמון . בא בהא במקום
 אלק 6 7

כל הבל הארץ לכל הבשן שהוא יקרא
 ארץ רפאים : יד יאיר בן-מנשה לקח
 את-כר-חבל ארנב עד-נבור הנשורי
 והמעבתי ויקרא אתם על-שמו את-הבשן
 הנת יאיר עד היום הזה : טו ולמכיר
 נתתי את-הגלעד : טז ולראובני ולנדי
 נתתי מן-הגלעד ועד-נתל ארנן תוך הפתל
 ונגל ועד נבק הפתל נבול בני עמון :
 ז והעדרה והירדן וגבל מספרת ועד
 ים הערב ים המלח תחת אשדת הפסגה
 מזרחה : יח ואצו אתכם בעת שהוא לאמר
 יהוה אלהיכם נתן לכם את-הארץ הזאת
 לדשמה חלוצים תעברו לפני אחיכם בני-
 ישראל כל-בני-חיל : יט רק נשיכם
 ושבכם ומקנכם ירעתי כי-מקנה רב לכם
 ישבו בעריכם אשר נתתי לכם : כ עד
 אשר יגים יהוה לאחיכם בכם וירשו נס-
 הם את-הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן
 להם בעבר הירדן ושבתם איש לירשתו
 אשר נתתי לכם : כא ואת-יהושוע
 צויתי בעת שהוא לאמר עינך הראת את
 כל-אשר עשה יהוה אלהיכם לשני המלכים
 האלה בן-יעשה יהוה לכל-הממלכות אשר
 אתה עבר שמה : כב לא תיראום כי יהוה
 אלהיכם הוא הפלחם לכם :

שביעי

בפסוק

ומפסוק חזון ישעיהו בשעי' כפ' א' יק' המלכ' ה' סימן :

ס ס ס

בג זאתחנן אל יהוה בעת שהוא לאמר :
 כד אדני יהוה אלהיך חלית
 לדואות

בית-פלך טרכונא לכל-מתנן שהוא מתקרי
 ארע גבריא : יד יאיר בן-מנשה נסיב
 ית-כל-בית-פלך טרכונא עד-תחום
 גשורא ופקירוס וקרא יתהן על-שמה
 ית-מתנן בפרני יאיר עד יומא הדין :
 טו ולמכיר יהבית ית-גלעד : טז ולשבט-
 ראובן ולשבט-גד יהבית מן-גלעד ועד-
 גחלא דארנן גו נחלא ותחומא ועד יובקא
 דנחלא תחומא דבני עמון : יז ומישרא
 וירדנא ותחומיה מגינוסר ועד ימא דמישרא
 ימא דמלחא תחות משפך מרמתא מדנחא :
 יח ופקידית יתכון בעדנא ההיא למימר
 זו אלהכון יהב לכונית-ארעא הדא למירחה
 מזרזין תעברון קדם אחיכון בני-ישראל
 כל-מזרזי-חיל : יט לחור נשיכון
 וטפלכון ובעירכון ידענא ארי-בעיר סני
 לכוניתכון בקרויכון דיהבית לכוני : כ עד
 דיגים יי לאחיכון כנתכון וירחון אף-אינן
 ית-ארעא בני אלהכון יהיב להון בעברא
 דירדנא ותתובון גבר לירותמיה דיהבית
 לכוני : כא וית-יהושוע פקידית בעדנא
 ההיא למימר עינך חזאן זרת כל דעבר יי
 אלהכון לתרין מלכיא האלין בן-יעביד יי
 לכל-ממלכותא דאת עבר לתמן : כב לא
 תפחדון מגידון ארי יי אלהכון מימריה
 מניח לכוני :

ס ס ס

בג וצדיתו קדם יי בעדנא ההיא
 למימר : כד יי אלהים
 את

יד ויאיר פר מנשה גסיב ית כל תחום פלך טרונא
 עד תחום קרני ונאטיקירוס וקרא יתהון על שמייה ית
 טהון כפרני יאיר עד יוקא קרני : טו ולמכיר וגוי :
 טז רלשיבט וגוי ועד וגוי ארנונא מציעות בתלא
 ותחומיה ועד יוקא וגוי : יז ומשרא וירדנא ותחום
 מנגיסר ועד ימא דמשרא וקרא טבריה דסמיבא ק' ימא
 דמלקא תחום שפכות מיא מרמתא מדינהא : יח
 בקענא והיא למימר : אלהכון יחיה לבון ית ארעה
 ארום וגוי : כ עד זמן דגית : וגוי ותחובת גבר
 לירותתיה דיהבית לבון : כא גת והושע פקידה
 בעידנא : כב לא מיתקלו מנהון ארום מימרא
 בן אלהכון מניה לבון :

ירושלמי
 כל תחום אטרבונא עד תחום קרניא אפיסקוס וקרא
 יתהון על שמייה :
 ומישרא וירדנא ותחומא מן גגוסר ועד ימא
 דמשרא וקרא :
 יח ופקידות יתכון שיבט ראובן ושבת
 גר ופלגות שיבט קנענה
 יט לחדור וגוי
 כא גת והושע פקידה בעידנא
 כב לא מיתקלו מנהון ארום מימרא
 בן אלהכון מניה לבון :

ס ס ס

וואתחנן טו וקעות בתמין מן קדם : בעדנא
 המיא : כד בקעו בקחמין מן
 קדמך : אלהים אנת שרימא לאתנאה ית
 עבדך ית רביהך
 ונת נביבת יךד פקיפתא דאנת הוא
 אלקא ולא אית בר מינד

נצלות וקעות בתמין מן קדם : אמר
 משרא בשעתא
 תהיא למימר :
 בקעו בתמין מן קדמך : אלהים
 אנת שרימא :
 דשכינתך

רשיי

לאברהם : (יו) הוך הנחל וגבול . כל הנחל ועוד מעבר לשפתו כלומר עד ועד בכלל ויותר מכאן : (יז) כנרת . מעבר
 הירדן המערבי היה זמלית בני גד מעבר הירדן מזרחי ונפל בגורלם רוח הירדן כנגדם . ועוד מעבר שפתו עד כנרת וזהו שנאמר
 והירדן וגבול הירדן ומעבר לו : (יח) ואצו אתכם . לבני ראובן וגד היה מדרך : לפני אחיכם . הם היו הגלגלים לפני ישראל
 למלחמה לפי שהיו גבורים ואוהבים נופלים לפניהם שנאמר (דברים לג) וטרף זרוע אף קדקד : הסלת פרשת אלה הדברים :
 (יג) ואתחנן . אין חנוך בכל מקום אלא לשון מתנת חנם . אף על פי שיש להם לנדיקים לתלות כמעשה הטובים אין מוקשים
 מאת המקום אלא מתנת חנם לפי שאמר לו (שמות לג) ומנתי את אשר אסון אחר לו כלשון ואתחנן . ד"א
 זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה כדאיתא בספרי : בעת ההיא . לאחר שכבשתו ארץ סיחון ועגו דעיתא שמת הותר הכדר
 (ספרי) : לאמר . זה אחד מן מקומות שאמר משה לפני המקום איני עומד עד שתודיעני אם תעשה שלתי אם לאו :
 (כד) ה' אלהים . רמז כדן : אתה החילול להראות את עבדך . שם עתה להעט עומד ומתכלל אף על פי שגורם
 גזירה

דשבים

שזמנו שזמנו נטוה מפי הגבורה אל תלרס ואל תתגר כס על בני עמון דאפילו אנגוריה לא הורשו ישראל על בני עמון ונדע ישראל ילחמו
 עליו לכך הקדים וכתן ערשו ונעשתו בתוך העיר כרבת בני עמון והיא היתה גיר מלוכה כדמפרש בספר שמואל כדי שלא יבואו ישראל על
 מישתו כי שלא ידע הורשו לבא שנה מאברהם : וזהו סוד של רבינו שמואל
 (כג) ואתחנן . החלות כדכתיב למעלה היום הוא חלל תת כחדך . הפלות המ"ת גורמת לה' פת"ס . וכן העירתי מלפני
 וכי הפדתי ככם היום . הפלות כיום מדן . אבל כשאינו שם אותיות אפי' יאמר הדעות הקימות הטיבות כולם
 משופין

מכלל יופי

אלף ונכנס על טלח לאהא החמה במקום אמזררשו
 לפי שהפליא הדבר ואמר הנה ערשו ערש ברזל דומה שלא
 הסבלה משח עץ והשומעים הדבר יפלא בעיניהם לפיכך
 אמר הלה היא ברכת בני
 עמון כלומר אם לא יאמינו
 השומעים הלא ימצאוהו
 ברכת בני עמון ששם היא : וכן וכל הסקדש שמואל דרואה
 (יג) דדנא יקרא . ה"א
 תשחש במקום אשר
 וכן וכל הסקדש שמואל דרואה

להראות את-עבדך את-גדלך ואת-ידך
 החזקה אשר מי-אל בשמים ובארץ אשר-
 יעשה כמעשה וכנבורה: כה אעברה-
 לא ואראה את-הארץ הטובה אשר בעבר
 הירדן הנה הטוב הנה והלבנון: כו ויתעבר
 יהוה בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר
 יהוה אלי רב-לך אל-תוסף דבר אלי עוד
 בדבר הזה: כז עלה ראש הפסגה ושאל
 עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראתה
 בעיניך כי-לא תעבר את-הירדן הזה:

כח וצו את-יהושע וחזקו ואמצו כי-
 הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם
 את-הארץ אשר תראה: כט וגשב בנניא
 ד מול בית פעור: פ א ועתה ישראל
 שמע אל-החקים ואל-המשפטים אשר
 אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו
 ובאתם וירשתם את-הארץ אשר יהוה
 אלהי אבותיכם נתן לכם: ב לא תספו
 על-הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא
 תגרעו ממנו לשמר את-מצות יהוה אלהיכם
 אשר אנכי מצוה אתכם: ג ענייכם
 הראות את אשר-עשה יהוה בבעל פעור
 כי כל-האיש אשר הלך אחרי בעל-פעור
 השמידו יהוה אלהיך מקרבך: ד ואתם
 הדבקים ביהוה אלהיכם תמים כלכם היום:

ד

שני

ראה רשי

את שותא לאחזאה ית-עבדך ית-רבותך
 וית-ידך פקיפתא דאת הוא-אלהא דשכינתך
 בשמיא מלעלא ושליט בארעא ולית-
 דיעבר כעובדך וכנבורה: כה אעבר
 כען ואחזו ית-ארעא שבחא דבעברא דירדנא
 טובא טבא הדיון ובית מקדשא: כז ויהוה
 רגו מן-קדס-י עמי בדלכון ולא קבל מני
 ואמר יי לי סני-לך לא-תוסף למלא קדמי
 עוד בפחגמא הדיון: כז סק לריש רמתא
 וזקוף עינך למעברא ולציפונא ולדרומא
 וקמדתא וחזו בעינך ארי לא-תעבר ית-
 ירדנא הדיון: כח ופקיד ית-יהושע
 ומקפחי ואלמחי ארי הוא יעבר קדס צמא
 הדיון והוא יחסין ית-הון ית-ארעא דתחיו:
 כט ויתבנא בחילתא לקביל בית פעור:
 א וכעו ישראל שמע לקומיא ולדיניא
 דאנא מליף יתכון למעבר בדי-דתיחון
 ותיערו ויתרתון ית-ארעא דני אלהא
 דאבהתכון יהיב לכון: ב לא תוספון
 על-פתגמא דאנא מפקיד יתכון ולא תמנעון
 מניה למטר ית-פקודיא דני אלהכון דאנא
 מפקיד יתכון: ג ענייכון חזון ית-דעבר
 יי בפלחי בעלא פעור ארי כל-נכרא דהליך
 בתר בעלא פעור שיציה יי אלהך מבינך:
 ד ואתון דאדבקתון בדחלתא דני אלהכון

קיימין

ג וירא חזר לו חזק למדתי שאלחתי לי (שמות לב) ועתה הניחה לי וכי תופש הייתי כן אלא לפתוח פתח שבי הויה תלוי להתפלל עליהם כמו
 כן הייתי סבור לעשות עכשיו: אה גדלך וזמדת טובך וכן הוא חומר (במדבר יד) ועתה יגדלכא כח' : ואח ידך וישינך הויה
 פשוטה לכל כפי עולם: החזקה שאלתה כוכב כרסמים את מדת הדיון כחוקה: אשר מי אל וגו' אינן דומים למלך כשר ודס שיש לו
 ועליו